

בין המצרים מסיימים ד' ספרים כנגד ד' גלויות ומתחילים ספר החמישי כנגד הגאולה העתידה

יון א'דום, לרמז שבזכות משפט וצדקה יגאל אותנו הקב"ה מכל ארבע הגלויות.

על כן אברהם אבינו שקיים צדקה ומשפט, כמו שהעיד עליו הקב"ה (בראשית יח יט): "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט", גילה לו הקב"ה שיגאל לעתיד את בניו בזכותו, ונרמז בפסוק (בראשית יח א): "וירא אליו יי ב'אלוני מ'מרא" - ראשי תיבות א'דום י'ון ב'בל מ'די, אלו תוכן דבריו הקדושים.

והנה מה שחשב ה"מגלה עמוקות" רק ד' גלויות הללו ולא כלל בהם גם גלות מצרים, הוא כמו שכתב ב"לקוטי תורה" לרבינו האריז"ל (פרשת כי תצא), כי ד' גלויות הללו כל אחת מהן היא בחינה בפני עצמה, אבל גלות מצרים היתה גלות כללית שכללה את כל ד' הגלויות. ב"שמחת הרגל" להגה"ק החיד"א (הגדה של פסח לימוד ב) הוסיף על כך רמז נכבד (שמות א א): "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה" - באי"ם נוטריקון ב'בל מ'די י'ון א'דום, ד' גלויות שהיו כלולות במצרים.

ארבעה ספרים מול "משנה תורה"

ונראה לבאר הטעם שרמז הכתוב מסע ד' הגלויות, דוקא בסיום ספר במדבר בפרשת מסעי בפסוק: "אלה מ'סעי בני ישראל" ראשי תיבות א'דום מ'די ב'בל י'ון, בהקדם לבאר מה שמצינו בגמרא כמה פעמים (מגילה טו, נדרים כב, סנהדרין מד.) כי תורה שבכתב כלולה מן "חמשה חומשי תורה", שהם: בראשית, שמות, ויקרא, במדבר, דברים. וצריך ביאור מה שנתחלקה התורה דוקא לחמשה ספרים.

הגלויות: "אלה מסעי בני ישראל", הטעמים הם: "אזלא גרש מונח רביעי", כלומר "אזלא גרש" - בני ישראל הולכים מגורשים בגולה, "מונח רביעי" - מונחים בארבע גלויות שרמוזים בכתוב זה.

ויש להוסיף תבלין, כי מטעם זה רמזה התורה ארבעת הגלויות במילים אלו: א'לה מ'סעי בני ישראל, ללמדנו שאין אנו נמצאים ח'ו בד' גלויות הללו בדרך קבע כי אם בבחינת "מסע", כאדם שנוסע ממקום למקום לתקן איזה תיקון ואחר כך חוזר לביתו, כן כל הגלויות הם רק בבחינת: "אלה מסעי בני ישראל", שנוסעים מגלות לגלות כדי לברר ולתקן בהם את אשר מוטל עליהם, ואחר כך יגאלם הקב"ה משיעבוד לגאולה ומאפילה לאור גדול.

דבר בעתו מה טוב לצרף בזה מה שכתב ה"מגלה עמוקות" בענין זה (פרשת וירא ד"ה וירא אליו ה') דבר נפלא, כי ארבע גלויות הללו רמוזות בברכה ראשונה של שמונה עשרה: "ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה", שכן מבי"א נוטריקון מ'די ב'בל י'ון א'דום, שמהם הקב"ה "גואל לבני בניהם למען שמו באהבה".

מוסיף על כך ה"מגלה עמוקות" רמז נפלא, על פי מה שכתוב (ישעיה א כז): "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה". ויש לומר כי ענין זה רמוז במה שכתוב בענין משפט (משלי כט ד): מ'לך ב'משפט י'עמיד א'רץ - ראשי תיבות מבי"א שהוא מ'די ב'בל י'ון א'דום, וכן בצדקה כתוב (שם כא יד): מ'תן ב'סתר י'כפה א'ף - ראשי תיבות מבי"א שהוא מ'די ב'בל

בשבת קודש הבאה עלינו לטובה אנו קוראים בתורה שתי פרשיות מטות ומסעי, ובכך אנו מסיימים את הספר הרביעי מחמשה חומשי תורה - "ספר במדבר", ובשבת קודש שאחריה שבת חזון שחלה תמיד לפני תשעה באב, אנו מתחילים לקרוא את הספר החמשה "ספר דברים". דבר זה חוזר על עצמו מדי שנה בשנה, [אלא שבשנה פשוטה שתי פרשיות מטות ומסעי מחוברות ואילו בשנה מעוברת הן נפרדות].

נמצא לפי זה כי בכל שנה בג' שבתות של ימי בין המצרים, אנו מחברים סיום קריאת ארבעת הספרים הראשונים: בראשית, שמות, ויקרא, במדבר, עם התחלת קריאת הספר החמישי דברים, הנה כי כן ראוי להתבונן לפי המבואר בגמרא (מגילה לא:), כי עזרא הסופר סידר את קריאת הפרשיות במשך כל שבתות השנה בכוונה מיוחדת, מה ראה על ככה לחבר תמיד את ארבעת הספרים עם הספר החמישי דוקא בימי בין המצרים.

א'לה מ'סעי בני ישראל - א'דום מדי ב'בל י'ון

פתח דברינו יאיר לבאר הענין בזה, על פי מה שכתב ב"מגלה עמוקות" (תחילת מטות מסעי), כי בפסוק הראשון בפרשתנו: "אלה מסעי בני ישראל אשר יצאו מארץ מצרים לצבאותם ביד משה ואהרן", רמוזים כל ארבע הגלויות שגלו ישראל אחרי מצרים, שכן א'לה מ'סעי בני ישראל ראשי תיבות א'דום מ'די ב'בל י'ון.

וכן כתב ב"מגלה עמוקות" על ואתחנן (אופן ר"מ), והוא מוסיף על כך כי מטעם זה על ארבעת המילים הללו שרמוזות בהן ארבע

מדוע תקנו חכמינו ז"ל לסיים בכל שנה בימי בין המצרים ספר במדבר ולהתחיל בהם ספר דברים

חמשה חומשי תורה כנגד חמש תקופות: ארבע תקופות של ארבע הגלויות ותקופה החמישית של הגאולה

קיום ישראל בארבע גלויות: בבל, מדי, יון, אדום, בזכות ארבעה הספרים: בראשית, שמות, ויקרא, במדבר

רמז נפלא: "בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים" - בשו"ב נוטריקון ב'ראשית ש'מות ו'יקרא ב'מדבר

אמרן מפי עצמו, הכוונה משום שכל הספר נאמר מפי עצמו והיינו ברוח הקודש.

אלא שלפי זה מוטלת עלינו עוד יותר חובת הביאור, להשכיל ולהבין ענין התחלקות חמשה חומשי תורה - ארבעת הספרים: בראשית, שמות, ויקרא, במדבר, נאמר מפי הקב"ה, ואילו הספר החמישי דברים נאמר מפי משה ברוח הקודש, כאשר למעשה לכל חמשת הספרים יש קדושה אחת, והכופר אפילו בפסוק אחד הרי זה כאילו כופר בכל התורה.

חמשה חומשי תורה כנגד ד' גלויות והגאולה

רחש לבי דבר טוב לומר בזה רעיון חדש לכבוד התורה, על פי מה שמצינו אצל כלל ישראל חמש תקופות שונות, ארבע תקופות של ארבעת הגלויות: בבל, מדי, יון, אדום שהיו כלולות במצרים, והתקופה החמישית היא תקופת הגאולה העתידה ימות המשיח, שאנו כל כך מצפים אליה בכל השנה ובמיוחד בימים אלו.

מעתה נראה כי ארבעה ספרים הראשונים: בראשית, שמות, ויקרא, במדבר, מכוונים כנגד ארבעת הגלויות: בבל, מדי, יון, אדום, כלומר אור התורה של כל אחד מארבעת הספרים הללו, שבר והחליש את כח הטומאה של אחת מארבעת הגלויות, כדי לשמור על ישראל שלא ישקעו בטומאתם ולא יוכלו ח"ו לצאת משם, ואילו קיום ישראל בתקופת הגאולה הוא בזכות אור התורה של ספר הדברים שגילה לנו משה רבינו ברוח הקודש. ועתה נפרט סדר הספרים לפי הגלויות והגאולה:

משה רבינו אמר ספר דברים ברוח הקודש

אמנם כבר האריכו בשו"ת מהרש"ם (ח"ג סימן ר"צ) וב"כלי חמדה" (פרשת דברים) ליישב הפליאה על ה"אור החיים", איך יעלה על הדעת לומר כי ספר דברים: "הם הדברים אשר דיבר משה דברי עצמו", הלא שנינו מאמר מפורש בגמרא (סנהדרין צט.) על הפסוק (במדבר טו א): "כי דבר ה' בזה, זה האומר אין תורה מן השמים, ואפילו אמר כל התורה כולה מן השמים חוץ מפסוק זה, שלא אמרו הקב"ה אלא משה מפי עצמו, זהו כי דבר ה' בזה".

ונראה פשוט כי ה"אור החיים" הקדוש נתכוון, למה שכתבו התוספות (מגילה לא: ד"ה משה) לפרש מה שאמרו בגמרא (שם): "קללות שבמשנה תורה משה מפי עצמו אמרן - וברוח הקודש". וכן כתב רבינו בחיי סוף פרשת כי תבא (דברים כט ו):

"ודע כי התוכחות שבפרשה זו נאמרו בלשון משה, לא שאמר משה מפי עצמו, שהרי קבלה בידינו שכל התורה כולה מבראשית עד לעיני כל ישראל הכל כתב משה מפי הגבורה, ומה שדרשו חז"ל קללות שבתורת כהנים הקב"ה אמרן ושבמשנה תורה מפי עצמו אמרן, הכוונה לומר באלו מפי עצמו שהסכימה דעתו לדעתו של הקב"ה".

מעתה נראה כי מה שכתב ה"אור החיים" ספר דברים דיבר משה דברי עצמו, כוונתו שזכה להשיג ברוח הקודש שהוא צריך לומר ולכתוב כל ספר דברים, לכללם יחד עם שאר תורה שכתב, ומה שאמרו בגמרא שהקללות במשנה תורה משה

עוד זאת צריך ביאור, מה שנתחלקו חמשה ספרים אלו לשני חלקים, כי ארבעת הספרים בראשית, שמות, ויקרא, במדבר, הם בחינה אחת של תורה, ואילו הספר החמישי דברים מכונה בגמרא (ברכות כא:), מגילה ז. ועוד: "משנה תורה". ופירש רש"י (זבחים קטו: ד"ה נשתלשלו): "משנה תורה שחזר משה ואמרה להם על הסדר, כדכתיב (דברים א) בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה [באר את התורה] וגו'". וכן מבואר בתוספות (גיטין ב. סוף ד"ה המביא גט): "שאינו אלא חוזר ושונה מה שלמעלה".

וכתב רבינו בחיי (דברים א א) כי מטעם זה פתח הכתוב ספר דברים בפסוק: "אלה הדברים" - "אלה" פסק את הראשונים ללמדך שהוא ספר בפני עצמו, ובלשון קדשו:

"ויש לך להתבונן עוד למה התחיל הספר הזה במלת 'אלה', [שמפסיק את הראשונים] ולא אמר 'ואלה הדברים' כיון שהכל קישור אחד בוא", אבל זה יורה כי הספר החמישי הזה, אף על פי שהוא מיוחד עם הארבעה הראשונים והכל קשר אחד ובנין אחד, הנה הוא ענין בפני עצמו... ולכך נקרא ספר החמישי הזה משנה תורה".

ועתה בא וראה מה שמצינו עוד בענין זה דבר פלא ב"אור החיים" הקדוש (דברים א א) שמפרש הפסוק:

"אלה הדברים וגו' אלה מיעט הקודם, פירוש לפי שאמר אשר דיבר משה שהם דברי עצמו, שכל הספר תוכחות ומוסר ממה ש לעובר פי ה', ואמרו ז"ל (מגילה לא:): קללות שבמשנה תורה משה מפי עצמו אמרן, ואפילו מה שחזר ופירש מאמרי ה' הקודמים, לא נצטווה עשות כן אלא מעצמו חזר הדברים".

וחש הכתוב לומר [שלא יטעו] כי כדרך שאמר משה מפי עצמו דברים כאלה, כמו כן במאמרים הקודמים אמר משה מפי עצמו איזה דבר, לזה אמר אלה הדברים, פירוש אלה לבד הם הדברים אשר דיבר משה דברי עצמו, אבל כל הקודם בד' חומשים לא אמר אפילו אות אחת מעצמו, אלא הדברים שיצאו מפי המצווה כצורתן בלא שום שינוי אפילו אות אחת יתירה או חסרה".

ונראה לבאר הענין בזה על פי מה שהביא רש"י פרשת וישלח (בראשית לג ד): "אמר רבי שמעון בן יוחאי, הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב". ויש לומר הביאור בזה, שהקב"ה השריש בעשו וזרעו שנאה גדולה ליעקב וזרעו, כדי שיוכל זרעו של יעקב לעמוד בקדושתם בגלות, ולא יתערבו בגוים - זרעו של עשו וילמדו ממעשיהם.

יומתק ליישב בזה מה שמצינו בפרשת תולדות, כי אחרי שנתגלה ליצחק כי עשו הוא רשע, כמו שפירש רש"י על הכתוב (בראשית כז לג): "ויחרד יצחק חרדה גדולה - ראה גיהנם פתוחה מתחתיו". והנה עם כל זאת הסכים לברכו בברכת (שם שם מ): "ועל חרבך תחיה ואת אחיך תעבוד, והיה כאשר תריד ופרקת עולו מעל צוארך".

ולכאורה יפלא מה ראה יצחק אבינו לברך רשע זה בברכת: "על חרבך תחיה". אך לפי האמור יש לומר כי גם ברכה זו לעשו היא חלק בלתי נפרד מהברכות ליעקב, כדי שלא יתקרבו זרעו של יעקב לזרעו של עשו ויתקלקלו, אשר על ידי זה יאבדו ח"ו את הברכות שבירך יצחק את יעקב.

לכן נתחכם יעקב לברך את עשו: "על חרבך תחיה", והוסיף לפרש הטעם לברכה זו, "ואת אחיך תעבוד", שתהיה לו לעזר בחרב זה, וכל כך למה, "והיה כאשר תריד ופרקת עולו מעל צוארך", ופירש רש"י: "כלומר כשיעברו ישראל על התורה ויהיה לך פתחון פה להצטער על הברכות שנטל ופרקת עולו". נמצא שברכה זו: "על חרבך תחיה", היא לטובתם של ישראל שלא יתקלקלו מעשו וזרעו.

הנה כי כן ירווח לנו להבין פירוש הכתוב: "ויאמר אליו אדום לא תעבור בי פן בחרב אצא לקראתך", כלומר באותו חרב שבירך אותי יצחק אבי: "על חרבך תחיה" אצא לקראתך, והרי זה לטובתם של ישראל שלא יתקלקלו, וימאן אדום נתון את ישראל עבור גבולו ויט ישראל מעליו". ולפי דברינו סיבב הקב"ה לכתוב פסוקים אלו דוקא בספר במדבר שהוא כנגד גלות אדום, כי אור התורה של ספר במדבר הוא השובר את קליפת אדום שלא ישקעו ישראל בטומאתם.

בפרשה אחרונה של הספר הרביעי כתוב: א'לה מ'סעי ב'ני י'שראל ראשי תיבות א'דום מ'די ב'בל י'ון

משה רבינו יהיה מלך המשיח שיגלה לישראל
השגות חדשות בתורה בבחינת: "תורה חדשה מאתי תצא"

ספר דברים הוא כנגד הגאולה העתידה אשר אז:
"תורה חדשה מאתי תצא", וטמנם משה בספר דברים

בספר דברים תתקנ"ה פסוקים כנגד תתקנ"ה רקיעים,
שעתיד הקב"ה לפתוח כדי להראות שהוא אחד ושמו אחד

על ידי הכהנים, כמו שאנו אומרים (פיוט הנרות הללו): "על הנסים ועל הנפלאות ועל התשועות ועל המלחמות, שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה על ידי כהניך הקדושים".

נפלא להבין בזה מה שכתב אחד מבעלי התוספות בעל "הרוקח הגדול" (סימן רכה), כי הנס של חנוכה רמוז בספר ויקרא בפרשת אמור אצל שאר הימים טובים, כמו שכתב ה"בני יששכר" בשמו (כסלו-טבת מאמר ב אות ב):

"כתב הרב עיר וקדיש אשר דבריו דברי קבלה וקיבל מאליהו ז"ל, הלא הוא בעל הרוקח וזה לשונו, בפרשת אמור אל הכהנים התחיל שבת ורגלים, פסח ועצרת, ראש השנה ויום הכפורים, סוכות (ויקרא כג מד) וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל, וסמך ליה (ויקרא כד ב) ויקחו אליך שמן זית זך כתיב למאור, רמז לחנוכה (שבת כג). שמן זית מצוה מן המובחר".

ספר במדבר כנגד גלות אדום

ספר במדבר הוא כנגד גלות אדום, כלומר אור התורה של ספר במדבר, הוא השובר ומחליש את כוח הטומאה של גלות אדום לשמור על ישראל שלא ישקעו בטומאתה. ונראה להביא סימוכין לכך ממה שכתוב בפרשת חקת (במדבר כ יד):

"וישלח משה מלאכים מקדש אל מלך אדום... נעברה נא בארצך לא נעבור בשדה ובכרם ולא נשתה מי באר, דרך המלך נלך לא נטה ימין ושמאל עד אשר נעבר גבולך, ויאמר אליו אדום לא תעבור בי פן בחרב אצא לקראתך... וימאן אדום נתון את ישראל עבור גבולו ויט ישראל מעליו".

ספר בראשית הוא כנגד גלות בבל, כלומר אור התורה של ספר בראשית שבר והחליש את כוח הטומאה של גלות בבל, שלא ישקעו ישראל בטומאת בבל. ונראה להביא סימוכין לכך, שהרי בספר בראשית בפרשת נח מצינו כי דור הפלגה מרדו בה' בבבל, עד שירד הקב"ה כביכול והפיץ אותם על כל פני כל הארץ, ומטעם זה נקרא שם העיר בבל כמו שכתוב (בראשית יא ח): "ויפיץ ה' אותם משם על פני כל הארץ ויחדלו לבנות העיר, על כן קרא שמה בבל כי שם בלל ה' שפת כל הארץ ומשם הפיצם ה' על פני כל הארץ".

ספר שמות הוא כנגד גלות מדי, כלומר אור התורה של ספר שמות שבר והחליש את כוח הטומאה של גלות מדי, שיוכל להחזיק שם בקדושתם. ויש להביא סימוכין לכך, כי בספר שמות בפרשת יתרו מצינו את המעמד הנבחר של מתן תורה בהר סיני, והנה שם כתוב (שמות יט ז): "ויתיצבו בתחתית ההר", ודרשו על כך בגמרא (שבת פח.): "מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם, אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם... אף על פי כן הדור קבלוה בימי אחשורוש, דכתיב (אסתר ט כז) קימו וקבלו היהודים, קיימו מה שקיבלו כבר". נשכיל להבין מזה כי בזכות קבלת התורה בספר שמות, אשר נשלמה בימי אחשורוש נשברה קליפת מדי.

ספר ויקרא הוא כנגד גלות יון, כלומר אור התורה של ספר ויקרא שבר והחליש את כוח הטומאה של גלות יון בנס חנוכה, ולכן כמו שעבודת הקרבנות בספר ויקרא היא על ידי הכהנים, כן ניצחון המלחמה ונס חנוכה היה

להיות הגואל האחרון בגאולה העתידה, ונרמז בכתוב: מ'ה ש'היה ה'וא ש'היה ראשי תיבות מש"ה, כן בענין קבלת התורה שקיבל משה בהר סיני ולימדה את ישראל, ככתוב (דברים לג ד): "תורה צוה לנו משה" וגו', עתיד הוא עצמו בגאולה העתידה ללמד לישראל תורה בהשגות חדשות. וכן מבואר בתקוני זוהר (תיקון כא נא): "עתיד לאתגליא קוב"ה למשה באורייתא בגלותא בתראה כגוונא דפורקנא קדמאה".

משה רבינו טמן בספר דברים: "תורה חדשה מאתי תצא"

חשבתי דרכי לבאר בזה ענין ספר דברים, אשר כפי שלמדנו מדברי ה"אור החיים" פתח הכתוב ספר דברים בפסוק: "אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל" - "אלה" ולא "ואלה" ללמדנו כי שלא כארבעה ספרים הראשונים שנאמרו מפי הקב"ה, דיבר משה ספר זה דברי עצמו, וביארנו כוונתו על פי התוספות והרבינו בחיי שהשיג משה ברוח הקודש, כי דברים אלו הם חלק בלתי נפרד מקדושת התורה שבכתב.

אך לפי האמור נראה לבאר ענין זה ביתר עמקות, כי משה רבינו שעתיד להיות מלך המשיח שילמד לישראל תורה חדשה, זכה להשיג לפני פטירתו ברוח הקודש שהוא צריך לגנוז ברמז בספר דברים, כדי שגם השגות חדשות אלו יהיו כלולים בתוך התורה, ובכך תתקיים האמונה: "שזאת התורה לא תהא מוחלפת ולא תהא תורה אחרת", כי הכל כבר רמזו בספר דברים. ולכן הוא נקרא "משנה תורה", לרמז כי השגות התורה הגנוזות שבספר דברים אינן תורה חדשה ממש, אלא "משנה תורה" שחוזר ומבאר ביתר עמקות כל שאר חלקי התורה.

וזהו שפתח משה רבינו ברוח הקודש את ספר הדברים בפסוק: "אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל" - "אלה" פסל את הראשונים, כי ארבעה ספרים הראשונים הם כנגד ארבעת הגלויות, ואילו ספר דברים הוא כנגד תקופת הגאולה, אשר אז עתיד משה רבינו שיהיה מלך המשיח לדבר "אלה הדברים" אל כל ישראל בהשגות חדשות.

פי המבואר במדרש (ויק"ר יג ג) בדברי הנביא (ישעיה נא ד): "כי תורה מאתי תצא" - "אמר הקב"ה תורה חדשה מאתי תצא, חידוש תורה מאתי תצא". כלומר לעתיד לבוא יגלה לנו הקב"ה תורה חדשה.

ולכאורה קשה הלא זה סותר לאחד מי"ג עיקרי אמונה: "שזאת התורה לא תהא מוחלפת ולא תהא תורה אחרת מאת הבורא יתברך שמו". אך הביאור בזה פשוט, כי אין הכוונה שהקב"ה יתן לנו תורה חדשה, אלא הכוונה שעתיד הקב"ה לגלות לנו השגות חדשות בתורה שלא היינו מסוגלים להשיג בעולם הזה, כי בגאולה העתידה יתעלו ישראל למדרגות גבוהות עד שיוכלו להשיג השגות חדשות אלו.

והנה מבואר במדרש (ילקוט שמעוני ישעיה כו רמז תכט): "עתיד הקב"ה להיות יושב בגן עדן ודורש, וכל הצדיקים יושבים לפניו, וכל פמליא של מעלה עומדים על רגליהם, וחמה ומזלות מימינו של הקב"ה, ולבנה וכוכבים משמאלו, והקב"ה יושב ודורש תורה חדשה שעתיד ליתן על ידי משיח". הרי לנו דברים ברורים שעתיד הקב"ה לתת לנו את התורה החדשה על ידי מלך המשיח.

זאת ועוד מבואר בזוהר הקדוש (פרשת בראשית כה): כי משה רבינו שהיה הגואל הראשון ביציאת מצרים יהיה מלך המשיח לעתיד לבוא, ונרמז בכתוב (בראשית מט י): "לא יסור שבט מיהודה, דא משיח בן דוד, ומחוקק מבין רגליו, דא משיח בן יוסף, עד כי יבא שיל"ה דא מש"ה, חושבן דא כדא". פירוש שיל"ה בגימטריא מש"ה.

וכן מבואר בזוהר הקדוש (פרשת משפטים קכ). רמז הכתוב (קהלת א ט): "מה שהיה הוא שיהיה" - מ'ה ש'היה ה'וא ראשי תיבות משה, כלומר מה שהיה בגאולה הראשונה ממצרים על ידי משה רבינו, הוא "שיהיה" גם בגאולה האחרונה על ידו. וביאר ב"אור החיים" הקדוש (בראשית מט יא ד"ה יש) כי נשמת משיח תהיה כלולה ממשה רבינו ומזרעו של דוד המלך.

נמצינו למדים מזה, כי כמו שהיה משה הגואל הראשון בגאולת מצרים, ועתיד

"בשוב ה' את שיבת ציון" - בשו"ב נוטריקון: ב'ראשית ש'מות ו'יקרא ב'מדבר

היוצא לנו מכל זה, כי כח הקיום של ישראל בארבע גלויות: בבל, מדי, יון, אדום, הוא בזכות אור התורה של ארבעה ספרים: בראשית, שמות, ויקרא, במדבר. והזמין ה' לידי למצוא רמז נפלא על כך בדברי נעים זמירות ישראל (תהלים קכו א): "שיר המעלות בשו"ב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים". וצריך להבין מהו הפירוש: "היינו כחולמים".

ויש לומר הביאור בזה, כי בשו"ב ה' את שיבת ציון בגאולה העתידה, יתבוננו ישראל על כל ארבעת הגלויות הקשות שעברו עליהם, ויתפלאו איך היו מסוגלים לעמוד בקדושתם כנגד כוחות כל כך גדולים של טומאה, ועל זה אמר דוד המלך שיר המעלות: "בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים", כי לא נוכל להאמין איך הצלחנו לעמוד בניסיונות כל כך קשים, וידמה בעינינו כאילו היינו חולמים על דבר שלא היה יכול להיות במציאות.

אולם דוד המלך נתחכם להודיע לנו התשובה על פליאה זו בתוך הפסוק הזה באמרו: "בשוב ה' את שיבת ציון" - בשו"ב נוטריקון ב'ראשית ש'מות ו'יקרא ב'מדבר. כלומר בזכות אור התורה של ארבעת הספרים הללו נשברו כוחות הטומאה של ארבעת הגלויות בבל, מדי, יון, אדום, ועל ידי זה הצלחנו להתקיים בכל הגלויות ולצאת מהם בשלום.

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין מה שבחר הכתוב לרמז על ארבעת הגלויות, בפרשה האחרונה של ספר במדבר בתחילת פרשת מסעי: "אלה מסעי בני ישראל" ראשי תיבות א'דום מ'די ב'בל י'ון, כדי ללמדנו כי אור התורה של ארבעת הספרים: בראשית, שמות, ויקרא, במדבר, שאנו מסיימים לקרוא בשבת זו, הוא שנתן לנו בעבר ובהווה את כח הקיום להחזיק בקדושת ישראל בארבעת גלויות הללו.

ספר דברים כנגד הגאולה העתידה

בדרך זו במסילה נעלה לבאר ענין הספר החמישי - ספר דברים, שהוא כנגד התקופה החדשה של הגאולה העתידה, על

אמנם ידוע כי עיקר הגילוי של אחדות ה' יהיה רק לעתיד לבוא, כמבואר בדברי הנביאים פעמים אין ספור ומהם בפסוק (זכריה יד ט): "והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד". ופירש רש"י: "יהיה ה' אחד, שכל העכו"ם יעזבו את אלהיהם נמצא שאין עמו אל נכר, ושמו אחד, שיהא שמו נזכר בפי כולם". הרי לנו דברים ברורים כי גילוי זה של ספר דברים שיש בהם תתקנ"ה פסוקים, כדי לפתוח תתקנ"ה רקיעים לגלות לכל באי עולם שהקב"ה הוא אחד יחיד ומיוחד יתקיים לעתיד לבוא.

מעשה יאירו עינינו להבין הטעם שסידר עזרא הסופר, לסיים את הקריאה בספר במדבר ולהתחיל ספר דברים דוקא בשלשה שבועות של בין המצרים, שבהם אנו מתאבלים על חורבן בית המקדש, על פי מה שכתב הרמב"ן (בראשית יב ו), כי לפני כל נס צריך לעשות פועל דמיון למטה כדי לעורר את הנס מלמעלה:

"ודע כי כל גזירת עירין כאשר תצא מכח הגזירה אל פועל דמיון, תהיה הגזירה מתקיימת על כל פנים, ולכן יעשו הנביאים מעשה בנבואות". וכן כתב הספורנו (במדבר כ ח): **"הניסים יעשוהו הא"ל יתברך על ידי עבדיו עם הקדמת איזו תנועה מסודרת, מאתו, כענין השליכהו ארצה, הרם את מטך, והכית בצור".**

הנה כי כן מטעם זה בכל שלשה שבועות של בין המצרים, אנו מסיימים את הקריאה בספר במדבר כדי להשלים בכך את הקריאה בארבעת הספרים: **בראשית, שמות, ויקרא, מדבר**, המכוונים כנגד ד' גלויות, ובשבוע השלישי לקראת תשעה אב, פותחים לקרוא בספר דברים שהוא כנגד הגאולה העתידה, כדי לעשות בכך פועל דמיון להיפטר מכל ד' הגלויות ולזכות לגאולה העתידה, אשר אז יפתח הקב"ה את כל תתקנ"ה רקיעים כנגד הפסוקים בספר דברים, להראות קבל עולם ומלואו כי ה' הוא האלקים אין עוד במהרה בימינו אמן.

מאות באל"ף ב"ת של אי"ק בכ"ר], שדרכם מעלה המלאך מט"ט את תפלות ישראל. אולם אין לו רשות לעלות רק תת"ק רקיעים, אבל בתוך נ"ה רקיעים העליונים אין לו רשות לעלות, ועל זה נאמר (דברים י יד): **"הן לה' אלקיך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה".** כלומר מתוך כל תתקנ"ה רקיעים ה"ן רקיעים הם רק לה' אלקיך, כי אין רשות לשום מלאך ושרף לעלות שם.

והנה מבואר בגמרא (חגיגה טו.) כי כשנכנס אלישע בן אבויה בפרדס קיצץ בנטיעות, משום שראה את המלאך מט"ט שניתנה לו רשות לשבת ולכתוב זכויותיהם של ישראל, אמר שמא חס ושלום יש שתי רשויות. נמצא כי בתת"ק רקיעים שיש למלאך מט"ט רשות ללכת יש חשש שמא יטעה אדם ח"ו בשתי רשויות, אבל בני"ה רקיעים עליונים שאין לו רשות לעלות משם מתגלה אחדות ה', בבחינת: **"הן לה' אלקיך השמים ושמי השמים".**

"ראו עתה" בהתחלת נ"ה רקיעים

ועתה בא וראה דבר פלא, כי במשנה תורה ישנם בדיוק תתקנ"ה פסוקים, לפי זה מחדש ה"מעשה רוקח" כי משה רבינו בכל פסוק שאמר בספר דברים בקע רקיע אחד, ולכן אמר בדיוק תתקנ"ה פסוקים כדי לבקוע את כל תתקנ"ה רקיעים ויראו שאין אלהים זולתו יתברך, ומטעם זה מצינו בספר דברים הרבה אזהרות על עבודה זרה.

והנה עד אותנו פסוק: **"ראו עתה כי אני אני הוא" וגו' ישנם תת"ק פסוקים, ומאותו פסוק ואילך עד גמר התורה יש נ"ה פסוקים כנגד נ"ה רקיעים עליונים, וידוע כי מלאך מט"ט נקרא לפעמים בתואר אלקים. הנה כי כן זהו פירוש הפסוק: **"ראו עתה" - בפסוק זה שהוא הראשון מנ"ה רקיעים העליונים, "כי אני אני הוא" לבד ברקיעים אלו, "ואין אלקים עמדי",** אפילו מלאך מט"ט שנקרא אלקים אין לו רשות להיות עמדי בני"ה רקיעים הללו עכדה"ק.**

הנה כי כן הרווחנו להבין הטעם שארבעת הספרים: **בראשית, שמות, ויקרא, במדבר**, נאמרו מפי ה' בעצמו, ואילו ספר דברים נאמר מפי משה כפי שהשיג ברוח הקודש, כי מאחר שבעולם הזה עדיין לא הגיע הזמן לגלות תורה חדשה, לכן ספר דברים שכולל השגות אלו לא נאמר מפי הקב"ה בעצמו.

אלא שעם כל זאת כדי שלא תהיה תורה חדשה לגמרי ביקש הקב"ה לכוללה בתוך התורה, ולכן גילה ברוח הקודש ספר דברים למשה, שהוא עצמו עתיד ללמד לישראל תורה חדשה, כדי שיכלול השגות אלו בספר דברים, ואחרי הגילוי כבר יש לו קדושת תורה שבכתב בלי שום שינוי, ואם יחסר אפילו קוצו של י' מספר דברים הספר תורה פסול, כי הוא חלק בלתי נפרד מכל התורה.

תתקנ"ה פסוקים בספר דברים כנגד תתקנ"ה רקיעים

ונראה להביא סימוכין לכך שספר דברים הוא כנגד הגאולה העתידה, על פי מה שכתב ב"מעשה רוקח" (פרשת ואתחנן) דבר נפלא מאד, לפרש הכתוב בפרשת האזינו (דברים לב ט): **"ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא ואין מידי מצייל".** וצריך ביאור מהי הכוונה: **"ראו עתה כי אני אני הוא",** איך הם יכולים לראות דוקא עתה.

אך הביאור זה על פי המבואר במדרש (דב"ר יא ח): **"בשעה שהגיעו ימי משה ליפטר מן העולם... אמר משה, רבונו של עולם דבר אחד אני מבקש ממך לפני מותי, שאכנס ויבקעו כל השערים שבשמים ותהומות, ויראו שאין זולתך".** וצריך ביאור איפה מצינו רמז בתורה שהקב"ה נענה לבקשת משה שיבקעו כל שערי שמים.

ומבאר ה"מעשה רוקח" על פי מה שכתב ב"קול בוכים" להמקובל האלקי רבי אברהם גלאנטי (איכה ב כא), **שישנם תתקנ"ה רקיעים [כמספר השמיים אם נחשוב מ' רבתי לשש**